DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI

11. Sınıf · Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi · 7. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Kur’an’dan Mesajlar: Bakara Suresi 286. Ayetin Tefsiri, Teklif-Güç Dengesi ve Dua Bilinci

Bakara Suresi 286. ayette vurgulanan ilahi adalet, teklif-güç dengesi ve bireysel sorumluluk ilkelerini kader ve irade bağlamında yorumlar. · Ayetteki 'kesb' (kazanma) ve 'iktisâb' (yüklenme) kavramları üzerinden insanın iyilik ve kötülükteki iradi payını analiz eder. · Bakara Suresi 286. ayetin son bölümünde yer alan 'Rabbenâ' dualarının müminin kulluk bilincindeki yerini değerlendirir.

HATIRLAYALIM

- Bakara 286. ayetin ilk cümlesi 'Allah hiçbir kimseye gücünün yettiğinden fazlasını yüklemez' buyurarak teklif-güç dengesini (kolaylık ilkesini) bildirir.
- Ayette iyilik için fıtrata uygun olan 'kesb' (kazanma), kötülük için ise nefsin zorlamasını ifade eden 'iktisâb' (yüklenme) kavramı kullanılmıştır.

1 EŞLEŞTİRME

Bakara Suresi 286. ayette geçen temel kavramları anlamlarıyla eşleştiriniz.

Vüs’at (Güç)	Kesb (Kazanma)	İktisâb (Yük)	Isr (Ağır Yük)
Kapasite ve takat sınırı	Fıtrata uygun iyilik	Zorlamayla işlenen günah	Zorlu mükellefiyetler

☐ 1. Vüs’at (Güç / Takat)

☐ 2. Kesb (Kazanma)

☐ 3. İktisâb (Yüklenme)

a) İnsanın fıtratına aykırı olarak nefsini zorlayarak işlediği kötülük ve günah

b) İnsanın temiz fıtratına uygun olarak iradesiyle kazandığı iyilik ve sevap

c) Allah’ın kuluna yüklediği sorumlulukta esas aldığı güç ve imkân sınırı

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Bakara Suresi 286. ayetin tefsiriyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

Dinde Kolaylık	Cüz’î İrade	Nisyân ve Hata	Kad Fealtü
Hasta oturarak kılar	Cebriye görüşü reddedilir	Unutma/yanılma affı	Duaların kabul müjdesi

	D	Y
Ayakta namaz kılamayan hastanın oturarak kılması teklif-güç dengesinin fıkıhtaki yansımasıdır.	☐	☐
'Kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük kendi zararınadır' ayeti insan iradesini reddeden Cebriye’yi doğrular.	☐	☐
Ayette müminler unutarak veya yanılarak yaptıkları hatalardan dolayı Allah’tan af dilerler.	☐	☐
Sahih-i Müslim’deki hadise göre Allah bu ayetteki her dua cümlesine 'Kabul ettim!' buyurmuştur.	☐	☐

3 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Bakara Suresi 286. ayetin hem insanın özgür iradesini (sorumluluğunu) hem de Allah’a olan muhtaçlığını (duayı) nasıl

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki Bakara Suresi 286. ayet ilkelerine göre ‘Allah hiçbir kimseye gücünün yettiğinden fazlasını yüklemez’ buyruğu kelam

BAKARA 286: TEKLİF VE GÜÇ DENGESİ İLKESİ

İlahi Adalet Kuralı	Kelamdaki Karşılığı
Gücün yettiğinden fazlası yüklenmez	Teklîf-i mâ lâ yutâk caiz değildir

(A) Teklîf-i mâ lâ yutâk’ın (güç yetmeyen yükümlülüğün) caiz olmaması

(B) İnsanın hiçbir iradesi olmadığını savunan Cebriye anlayışı

(C) İbadetlerde zorluğun ve ruhsatsızlığın esas alınması

(D) Günah işleyen kimsenin imandan tamamen çıkması

5 KISA CEVAP

Tefsir âlimlerine göre Bakara 286. ayette iyilik için yalın ‘kesebet’, kötülük için ise ziyadeli ‘iktesebet’ fiilinin

KESB VE İKTİSÂB KAVRAMLARININ BELÂGAT İNCELİĞİ

Kesb (İyilik): Temiz fıtrata uygundur; niyet edilince dahi sevap yazılır.

İktisâb (Kötülük): Fıtrata aykırıdır; nefsin zorlamasıyla eyleme dökülünce yazılır.

6 TABLOYU TAMAMLA

Bakara Suresi 286. ayetin sonundaki üç ilahi lütuf talebini (Afv, Mağfiret, Rahmet) anlam derecelerine göre tamamlayınız.

Dua İfadesi	Türkçe Karşılığı	Tefsirdeki Anlam Derecesi
Va’fü annâ	Bizi affet	
Vağfir lenâ	Bizi bağışla	
Verhamnâ	Bize merhamet et	
Ente Mevlânâ	Sen bizim Mevlâ’mızsın	

7 SIRALAMA

Görseldeki Bakara Suresi 286. ayette yer alan ilahi mesaj ve dua basamaklarını ayetteki geçiş sırasına göre diziniz.

1. Vüs'at İlkesi	2. Kesb-İktisâb	3. Rabbenâ Duası	4. Af ve Nusret
Güç ölçüsünde teklif	Bireysel sorumluluk	Hata ve ağır yükten af	Af, mağfiret ve yardım

- ☐ Unutma, yanılma, ağır yük (ısr) ve takat üstü imtihanlardan Allah'a sığınılması
- ☐ Allah'tan af, mağfiret, rahmet ve inkârcılara karşı nusret (yardım) dilenmesi
- ☐ Allah'ın hiçbir kimseye gücünün yettiğinden fazlasını yüklemeyeceğinin bildirilmesi
- ☐ Herkesin kazandığı iyiliğin kendi lehine, yaptığı kötülüğün kendi aleyhine olduğunun vurgulanması

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki dua bilincine göre 'Rabbimiz! Unutursak veya hataya düşersek bizi sorumlu tutma!' niyazı insanın hangi özelliğini gösterir?

MÜMİNLERİN ÜÇ BÜYÜK RABBENÂ DUASI

1. Nisyân ve Hata Duası	2-3. Isr ve Takat Duası
Unutursak bizi sorumlu tutma!	Ağır yük ve takat üstü taşıtma!

- (A) Beşer olarak yanılabilir olduğunu bilip ilahi rahmete sığındığını
- (B) İnsanın günahsız ve hatasız (masum) bir varlık olduğunu
- (C) Unutarak yapılan davranışların en büyük günah sayıldığını
- (D) İnsanın dua etmese bile hiçbir sorumluluk taşımadığını

9 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen kavramları yazarak anahtar kelimeyi bulunuz.

- Bakara 286. ayette insanın kendi çabasıyla yüklendiği kötülük (7 harf) ☐☐☐☐☐☐☐
- Ayetteki Verhamnâ duasıyla Allah'tan istenen ilahi merhamet (6 harf) ☐☐☐☐☐☐
- Allah'ın kimseye gücünün üstünde yük yüklememesini sağlayan ilke (6 harf) ☐☐☐☐☐☐
- Kulun acziyetini bilerek Allah'a yönelip yardım ve af dilemesi (3 harf) ☐☐☐
- İnsanın özgür iradesiyle yönelip kazandığı iyilik ve güzel amel (4 harf) ☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

10 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki kavramlarla tamamlayınız.

ÂMENERRASÛLÜ VE İLAHİ YARDIM (NUSRET) BİLİNCİ

Bakara Suresi 285-286. ayetler Âmenerrasûlü olarak okunur.

İyilik niyetle sevap olur, kötülük eylemle yazılır; Allah'tan nusret dilenir.

nusret | cebir | Âmenerrasûlü | eyleme

1. Bakara Suresi'nin son iki ayeti (285 ve 286. ayetler) İslam geleneğinde _____ adıyla bilinir ve okunur.
2. İyi bir işe samimiyetle niyet edildiğinde sevap yazılırken, kötülük ancak _____ döküldüğünde günah yazılır.
3. Ayetteki 'Ente Mevlânâ fensurnâ' duasıyla müminler dost ve koruyucu olan Allah'tan _____ (yardım) dilerler.

11 EŞLEŞTİRME

Bakara Suresi 286. ayetteki 'Rabbenâ' dualarını içerdikleri niyaz konularıyla eşleştiriniz.

İn nesînâ	Velâ tahmil ısran	Mâ lâ tâkate	Fensurnâ
Unutma ve yanılma affı	Ağır yüklerden korunma	Takat üstünden sığınma	İnkârcılara karşı yardım

- ☐ 1. İn nesînâ ev ahta'nâ
- ☐ 2. Velâ tahmil aleynâ ısran
- ☐ 3. Velâ tuhammilnâ mâ lâ tâkate lenâ bih

a) Önceki ümmetlere yüklenen ağır yüklerin bize yüklenmemesi duası
b) Unutarak veya yanılarak düşülen kusurlardan sorumlu tutulmama duası
c) Güç yetiremeyeceğimiz ağır musibet ve imtihanlardan korunma duası

12 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

İrade, sorumluluk ve dua bilinciyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

	D	Y
İslam'da akıl sağlığı yerinde olmayan veya ergenliğe ulaşmayan kimseler dini emirlerle mükellef tutulmaz.	☐	☐
Bakara 286. ayete göre bir kimsenin işlediği günahın sorumluluğu başkasına yüklenebilir.	☐	☐
Zekâtın yalnız nisap miktarı mala sahip zenginlere farz olması teklif-güç dengesinin bir örneğidir.	☐	☐
Mümin hem cüz'î iradesiyle elinden gelen çabayı gösterir hem de dua ederek Allah'tan yardım ister.	☐	☐